

УНИВЕРСИТЕТ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ И ФИНАНСИ

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Али Али Вейсел; катедра „Счетоводство и одит“, Университет по застраховане и финанси – София, професионално направление 3.8. „Икономика“ (Счетоводство, одит и анализ).*

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводство, контрол и анализ“

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 298/15.07.2026 г. на ректора на Университета по застраховане и финанси (УЗФ).

Автор на дисертационния труд: Георги Стоянов

Тема на дисертационния труд: „Ефект от прилагането на МСФО 17 „Застрахователни договори“ върху финансовите отчети на застрахователните предприятия – научни и приложни аспекти“.

Научен ръководител: проф. д-р Емилия Миланова.

1. Информация за докторанта

Автор на дисертационния труд е Георги Стоянов – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Счетоводство и одит“ на УЗФ, с научен ръководител проф. д-р Емилия Миланова, зачислен със заповед № 276/07.08.2025 г. и отчислен със заповед 294/15.07.2026 г.

Докторантът е завършил бакалавърска степен по специалност „Счетоводство“

в УНСС през 2015 г. и магистърска степен по специалност „Счетоводство“ в УНСС през 2016 г. От 2014 г. работи в одиторско дружество. От 2022 г. е дипломиран експерт-счетоводител и регистриран одитор. Бил е хоноруван преподавател в УНСС.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем от 203 страници. Изложението е структурирано в увод, три глави, заключение, използвана литература, списък с графики, таблици и фигури и приложения. Използваната литература включва 21 бр. източници на български език и 127 броя на английски език.

В **увода** са представени актуалността, обектът, предметът, целта, задачите, тезата и методологията на изследването.

Трудът е посветен на фундаменталната промяна във финансовата отчетност на застрахователните предприятия – внедряването на МСФО 17 – Застрахователни договори. Авторът обосновава **актуалността** на изследването чрез мащабния характер на измененията, които стандартът налага, като подчертава, че те надхвърлят рамките на обикновена актуализация на счетоводните правила. Според изложението значимостта на темата се предопределя от факта, че трансформацията изисква от застрахователните предприятия цялостна преоценка на техните бизнес модели, оперативни процеси, информационни системи и стратегии за управление на риска. Актуалността се засилва и от належащата нужда на заинтересованите страни – инвеститори, регулатори и анализатори – от яснота относно влиянието на новия стандарт върху съпоставимостта и интерпретацията на финансовата информация в застрахователния сектор.

Обект на изследването са финансовите отчети на застрахователите, а **предмет** – ефектът от прилагането на МСФО 17 – Застрахователни договори върху счетоводното отчитане и представянето на информацията във финансовите отчети. **Целта** е даване на препоръки за адаптиране на анализа към новите изисквания. За постигането ѝ са формулирани редица **задачи**:

- теоретичен преглед и анализ на същността и основните разпоредби на МСФО 17 в сравнение с МСФО 4;
- идентифициране и анализ на основните промени, които МСФО 17 въвежда във формирането на елементите на финансовите отчети;

- проучване и оценка на въздействието на МСФО 17 върху ключови финансови показатели и съотношения;
- изследване на предизвикателствата и възможностите пред застрахователните предприятия в България във връзка с МСФО 17;
- формулиране на изводи и препоръки за адаптиране на анализа на финансовите отчети към новите изисквания.

Изследователската *теза* защитава разбирането, че МСФО 17 подобрява прозрачността, но същевременно създава сериозни предизвикателства.

Методологията на изследването е комплексна и адекватна на поставените цели. Приложени са теоретичен анализ и синтез на специализираната литература и нормативни актове, както и сравнителен анализ за съпоставяне на МСФО 17 с МСФО 4 и различните подходи. Количествената част на изследването се базира на статистически методи за обработка на данни. Използвани са и други подходящи методи.

Глава първа, озаглавена „Историческо развитие и теоретични аспекти на счетоводното отчитане на застрахователите“, включва теоретичната рамка на изследването. В нея авторът извършва ретроспективен преглед на еволюцията на застраховането и неговата отчетност, като проследява развитието на практиките за управление на риска от техните зараждащи се форми до съвременната епоха. Изложението аргументира прехода от национални счетоводни стандарти към належащата необходимост от глобална хармонизация, продиктувана от динамиката на международните финансови пазари.

Анализиран е МСФО 4 като временен стандарт. Изтъкнати са неговите структурни дефицити по отношение на прозрачността и съпоставимостта, които налагат съществена промяна в отчетността. Теоретичната част на главата се фокусира върху същността на МСФО 17. Авторът разглежда основните модели за оценяване, заложили в новия стандарт, като анализира техните приложни характеристики. Теоретично е обоснован преходът към нов модел за признаване на приходите, при който резултатът се разпределя систематично за периода на предоставяне на застрахователната услуга, вместо да се отчита в момента на получаване на премията. Съпоставят се старите и новите изисквания, доказвайки предимствата на МСФО 17

за осигуряване на по-достоверна информация за финансовото състояние и финансовите резултати на застрахователните предприятия.

Глава втора – „Анализ на ефектите върху финансовите отчети на застрахователните предприятия“ – разглежда фундаменталната трансформация в отчетността и нейното отражение върху начина, по който се интерпретират финансовото състояние и резултатите на застрахователите. Изложението представя промяната в утвърдените ключови показатели за ефективност в контекста на новата отчетна рамка. Подчертава се как трансформацията в концепцията за признаване на приходите и новото структуриране на елементите във финансовите отчети налагат качествена промяна към по-задълбочена оценка на икономическата същност на предоставяните застрахователни услуги.

Централно място в тази глава заема разделянето на финансовия резултат на два основни компонента – резултат от застрахователни услуги и финансови приходи или разходи от застраховане. Това се определя като значително подобрение в прозрачността, тъй като позволява на потребителите ясно да разграничат основната рентабилност от влиянията на финансовите пазари. Авторът детайлно разглежда новите изисквания за представяне в отчета за финансовото състояние. Той показва, че нивото на агрегиране е критичен аспект при оценяването на застрахователните договори. Специален акцент е поставен върху десетте нови вида оповестявания. Извършен е критичен анализ на предизвикателствата пред комуникацията с инвеститорите и регулаторите, породени от повишената волатилност на отчетените резултати.

Глава трета е със заглавие „Насоки за усъвършенстване на финансовото отчитане на застрахователите. Емпиричен анализ на резултатите от прилагането на Стандарта“. Тя финализира изследователския цикъл чрез емпирично изследване на българския застрахователен пазар. В нея авторът извършва количествено изследване на 12-те най-големи български дружества с лиценз за общо застраховане, покриващи 94,1% от пазара, и анкетно проучване сред 67 експерти от сектора. Изложението успешно пренася теоретичните постановки в практическа среда, за да тества реалното въздействие на новия стандарт върху финансовото представяне и капиталовата адекватност на дружествата.

Централно място в количествения анализ заема изследването на волатилността, породена от прехода към МСФО 17. Показва се, че има висока хетерогенност в сектора. Анализът разкрива, че преходът към текущо оценяване на пасивите и дисконтиране на паричните потоци оказва осезаемо влияние върху ключови показатели за рентабилност. Подчертава се необходимостта от внимателна интерпретация на финансовите резултати. Важен момент е критичният анализ на пълнотата на оповестяванията. Установява се, че повечето застрахователи представят общи оповестявания, вместо адаптирани към специфичните операции и към бизнес модела на съответното дружество, което ограничава полезността на информацията.

Анкетното проучване служи за проверка на пет работни хипотези, свързани с организационната подготовка, технологичните предизвикателства и възприемането на ползите от стандарта. Резултатите доказват, че прилагането на МСФО 17 надхвърля рамките на счетоводна промяна и води до трансформация на данни и ИТ системи. Авторът идентифицира детайлността на данните и интеграцията на системите като най-сериозните предизвикателства, които пораждат значителна оперативна тежест.

В **заключението** са систематизирани резултатите от изследването, Потвърждава се тезата за дълбокия трансформиращ ефект на МСФО 17 върху финансовата информация на застрахователите. Формулирани са обосновани насоки за управление на волатилността, акцентиращи върху избора на счетоводна политика. Предложени са конкретни стратегии за подобряване на комуникацията с инвеститорите, насочени към преодоляване на информационната асиметрия чрез детайлно разясняване на икономическата същност на новите показатели и факторите, обуславящи отчетените колебания.

Дисертационният труд притежава редица положителни страни. Изложението се отличава с висок стил, прецизен език и отлично техническо оформление. Работата разкрива задълбочено познаване на материята и детайлно изследване на анализирания проблем в неговата цялост. Високото качество на научното изследване и прецизността при обработката на информацията потвърждават способността на докторанта да провежда научноизследователска дейност на високо професионално ниво.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Поставените цели и задачи на изследването са постигнати и обосновани. Извършен е анализ на ефектите от внедряването на МСФО 17. Отчетени са специфичните особености на българския застрахователен пазар, като са обхванати дружества, генериращи 94,1% от brutните записани премии в страната. Детайлно са изяснени новите измерителни модели. Анализирани са предимствата и рисковете, свързани с новите изисквания. Резултатите и изводите са полезни за търсене на практически решения и ефективни мерки за повишаване на съпоставимостта и прозрачността на финансовата информация пред инвеститори и регулатори. Трудът осигурява солидна основа за по-нататъшни изследвания, особено в контекста на необходимостта от натрупване на практически опит през следващите отчетни периоди.

4. Оценка на научно-приложните приноси

В резултат на изследването са формулирани приноси, които могат да се обобщят, както следва:

1. Систематизирано е историческото развитие на счетоводството в застраховането.
2. Теоретично са изяснени новите измерителни модели, които се въвеждат с МСФО 17 – Застрахователни договори.
3. Извършен е емпиричен анализ на въздействието на МСФО 17 върху финансовите отчети на български застрахователи;
4. Анализирани са основните предизвикателства при внедряване на МСФО 17 – технологични, организационни и регулаторни, чрез анкетно проучване, проведено сред застрахователни експерти;
5. Формулирани са конкретни препоръки за прилагане на МСФО 17, включително инвестиции в ИТ системи, обучение на персонала, подобряване на вътрешната комуникация, управление на волатилността и подобряване на съпоставимостта между отчетите.

Изложените приноси имат практическа насоченост и са в пряко съответствие с нуждите на съвременната практика в застрахователния сектор. Те предлагат методологически издържан инструментариум, който е от съществено значение за

повишаване на прозрачността и осигуряването на обективна база при представянето на финансовата информация пред инвеститори и регулатори. Чрез тях се демонстрира способността на докторанта да анализира комплексни регулаторни промени и да извежда от тях приложни решения с висока добавена стойност за практиката.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Към дисертационния труд са приложени научни публикации, които са следните:

1. Стоянов, Г. Новият стандарт в застраховането, Списание ИДЕС, ISSN 1314-8990, бр. 3, 2017 г.
2. Стоянов, Г. Влиянието на МСФО 17 „Застрахователни договори“ върху финансовата отчетност на застрахователите, Списание ИДЕС, ISSN 1314-8990, бр. 3, 2021 г.
3. Стоянов, Г. Корекция за риска в съответствие с МСФО 17 Застрахователни договори, Списание ИДЕС, ISSN 1314-8990, бр. 1, 2022 г.
4. Стоянов, Г. Марж на договорената услуга в съответствие с МСФО 17 Застрахователни договори, Списание ИДЕС, ISSN 1314-8990, бр. 3, 2022 г.
5. Стоянов, Г. Примерни модели на счетоводно отчитане на застрахователните договори в съответствие с МСФО 17, Данъци Тита, ISSN 1314-6505, бр. 182, 2023 г.
6. Миланова, Е и Г. Стоянов. Счетоводни аспекти, свързани с изпиране на пари в застрахователния сектор, Годишник на УЗФ, ISSN 3033-1994, 2025 г., с. 45-72.

Публикациите ефективно представят ключовите научно-приложни приноси на дисертационния труд. Те показват способност за систематизиране и разпространяване на изследвания по начин, който има както теоретична, така и практическа стойност.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем от 43 страници и представя в синтезиран вид структурата, съдържанието и основните приноси на дисертационния труд. Той отговаря на нормативните изисквания и вярно отразява извършеното изследване.

7. Критични бележки и препоръки

В процеса на предварително обсъждане на дисертационния труд в катедра „Счетоводство и одит“ бяха направени редица препоръки. По-голямата част от тях са успешно отразени от докторанта в окончателния вариант на разработката.

За бъдещата научноизследователска дейност на дисертанта може да се посочат следните препоръки:

- Постигане на по-голяма балансираност между теоретично-нормативния преглед и самостоятелните проучвания, като се ограничава прекомерната описателност за сметка на по-фокусирани авторски изводи и анализи.
- Избягване на прекомерното раздробяване на изложението на множество самостоятелни точки, за да се гарантира по-добра логическа последователност и системност на текста.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на този закон. Представените материали и резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти в УЗФ. Поради това давам своята положителна оценка и предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Георги Стоянов в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводство, контрол и анализ“.

06.09.2026 / София

Подпис: